

DE WITTE SPELLING

Media omarmen spelling Onze Taal

Redactie Onze Taal

Half februari was Onze Taal opeens voorpaginanieuws. Verschillende kranten – maar ook tijdschriften en omroepen – maakten toen bekend dat ze niet het nieuwe Groene Boekje zullen volgen, maar de spellingwijzer van Onze Taal (vanwege zijn omslag ook wel ‘het witte boekje’ genoemd). In augustus 2006, de maand dat de nieuwe spelling officieel van kracht wordt, verschijnt er een nieuwe editie van dit naslagwerk. De ‘dissidente’ media richtten zelfs een heus platform op, ‘De witte spelling’ genaamd, compleet met logo en website (www.wittespelling.nl).

Veel mensen maakten zo in februari voor het eerst kennis met het witte boekje, maar deze uitgave van Onze Taal bestaat al sinds 1998. Tot nu toe zijn er bijna 100.000 exemplaren van verkocht.

Het witte boekje uit 1998 ontstond nadat gebleken was dat veel taalgebruikers grote problemen hadden met het Groene Boekje van 1995. Dat moest beter kunnen, dachten enkele taaladviseurs, spellingkenners en medewerkers van Onze Taal. Het resultaat was een spellinggids waarin de regels duidelijker werden uitgelegd en consequenter werden toegepast. Ieder trefwoord in de woordenlijst van de spellingwijzer had bovendien een verwijzing naar de regel die aan de spelling ervan ten grondslag lag, en als die spelling afweek van de schrijfwijze in het Groene Boekje, dan werd de officiële spelling erbij vermeld. Verder werden er in de spellingwijzer van Onze Taal duizenden eiggennamen op-

Illustratie: Matthijs Sluiter

genomen, van *Aalborg* tot *ZWO* (Organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek).

In de loop van 2005 begon steeds duidelijker te worden welk kant het op zou gaan met de volgende officiële spellingherziening: er zouden meer regels veranderd en toegevoegd worden dan aangekondigd, en sommige regels hadden een merkwaardig resultaat. In september 2005 besloot Onze Taal daarom het witte boekje te herzien, en daarin – indien nodig – opnieuw enkele andere keuzes te maken dan het Groene Boekje.

De media die eind december met een boycot uiting hadden ge-

geven aan hun onvrede over de nieuwe spelling, benaderden vervolgens Onze Taal. Dat leidde uiteindelijk tot hun besluit de spelling van het witte boekje te omarmen. Hun kritiek zal bij het samenstellen van de nieuwe editie zorgvuldig bestudeerd worden, net als de suggesties en opmerkingen van alle andere (toekomstige) gebruikers. Vooral woorden met een spellingprobleem die in het huidige witte (of groene) boekje ontbreken, zijn welkom via spellingwijzer@onzetaal.nl.

Meer informatie: www.spellingwijzer.nl en www.wittespelling.nl.

PLATFORM ‘DE WITTE SPELLING’

Het platform ‘De witte spelling’, dat zich sterk maakt voor een “werkbaar spelling”, bestaat uit: *De Groene Amsterdammer*, *de Volkskrant*, *Elsevier*, Het Spectrum (uitgever van de *Prisma*-woordenboeken), *HP/De Tijd*, *NOS*, *NRC Handelsblad*, *Onze Taal*, *Planet Internet*, *Trouw* en *Vrij Nederland*.

Inmiddels hebben honderden bedrijven, organisaties en particulieren via internet hun steun betuigd. Zo lieten onder meer *BVN-TV*, *Gay Krant*, *Quote Media* (uitgever van o.a. *Elle*, *Santé* en *Quote*) en *Radio Nederland Wereldomroep* weten het witte boekje te gaan gebruiken.

Taalunie verbreekt banden met Onze Taal

De Nederlandse Taalunie, de organisatie die verantwoordelijk is voor de Nederlandse spelling en het Groene Boekje, heeft eind februari bekendgemaakt dat ze na jarenlange samenwerking niet langer gebruik wil maken van de diensten van het Genootschap Onze Taal.

Een paar jaar geleden besloot de Taalunie de overheidssubsidie voor Onze Taal (die oorspronkelijk van het Ministerie van OCW kwam) om te zetten in een betaald project. Vanaf die tijd heeft de Taaladviesdienst van Onze Taal in het kader van dat project duizen-

den taalvragen per jaar beantwoord voor de Taalunie.

In januari – niet lang nadat Onze Taal in een persbericht had gemeld de spellingboycot “begrijpelijk” te vinden en niet lang vóór dat de media besloten het witte boekje als leidraad te gaan gebruiken – besloot de Taalunie de samenwerking met Onze Taal op te schorten vanwege alle ontwikkelingen. In de eerste week van maart viel het doek definitief voor het adviseringsproject. Het genootschap bezint zich op manieren om het financiële tekort dat hierdoor zal ontstaan, op te vangen.

Vragen over het witte boekje

Taaladviesdienst

De komende maanden beantwoordt de Taaladviesdienst vragen over het witte boekje die gesteld zijn via spellingwijzer@onzetaal.nl.

? In het Groene Boekje van 1995 stond *appèl*; in het boekje van oktober 2005 is het *appel* geworden. Neemt het witte boekje *appel* over?

! Nee, in het witte boekje blijft *appèl* staan.

De woordenlijsten en -boeken van het Nederlands hebben al een lange knipperlichtrelatie achter de rug met het accent grave in *appèl*. In de eerste officiële woordenlijst van het Nederlands (*Woordenlijst voor de spelling der Nederlandsche Taal* van De Vries en Te Winkel, 1863) komt *appèl* voor. Van Dale neemt van zijn eerste tot en met zijn achtste druk (1961) ook *appèl* op. Daarna wordt het *appel*, onder invloed van het Groene Boekje van 1954, dat ook *appel* schrijft. In het Groene Boekje van 1995 wordt het weer *appèl*, in de uitgave van 2005 *appel*.

Wij denken dat de meeste taalgebruikers een accentteken op de *e* in dit woord nuttig vinden. Het accent aigu (het streepje naar rechts) is een mogelijkheid, omdat al enige tijd alleen dit accent wordt gebruikt als nadrukteken (zoals in *jé van hét*). De makers van het Groene Boekje hebben de afgelopen maanden al vaak uitgelegd dat iedereen die *appel* onduidelijk vindt, *appèl* mag schrijven. Toch handhaven we in het witte boekje *appèl* omdat het accent grave ingeburgerd is en omdat de meeste mensen het accent hier zien als een uitspraakteken: onlosmakelijk verbonden met het woord, verge-

lijikbaar met het accent op *hè*. Dat de woordenlijst van het Groene Boekje *appel* vermeldt, zullen we aangeven (net zoals we in het huidige witte boekje afwijkingen van het Groene Boekje altijd markeren). Ook in *arènpalm* ('suikerpalm') handhaven we het uitspraakteken.

? Het Groene Boekje schrijft 50 *eurobiljet* voor, met een spatie na 50. Hoe gaat het witte boekje dat doen?

! In het witte boekje zal 50-*eurobiljet*, 1-*aprilgrap* en 24-*uurseconomie* (blijven) staan. Dat betekent dat we de volgende subregel uit het Groene Boekje niet overnemen: "Als het eerste deel van de woordgroep een telwoord is, dan schrijven we het vast in de driedelige samenstelling. Maar als we het telwoord met een cijfer schrijven, gebruiken we een spatie: *elfjulivering of 11 julivering vijftigeurobiljet of 50 eurobiljet*."

In combinaties als 50 *eurobiljet* en 11 *julivering* missen veel taalgebruikers volgens ons een streepje om de eenheid te benadrukken. Voorbeeldzinnen als '50 eurobiljetten vervalst' zijn de afgelopen maanden vaak opgevoerd: zijn er biljetten van 50 euro vervalst of zijn er 50 willekeurige biljetten vervalst? In '50-eurobiljetten vervalst' bestaat er geen twijfel over wat er bedoeld is.

Altijd een streepje plaatsen verlost ons ook van vreemde woordparen als 55+ *woning* naast 55 *pluswoning* en vijf *puntsschaal* naast 5 *puntsschaal*.

Het toevoegen van het streepje mag overigens volgens het Groene Boekje, waarin staat: "Als een samenstelling moeilijk te lezen of te begrijpen is, kunnen we de structuur verduidelijken met een koppelteken." Maar uit de regels en uit de woordenlijst blijkt dat de makers van het Groene Boekje in principe willen dat iedereen een verschil maakt tussen bijvoorbeeld 65+ *kaart* en 24 *uursdienst*. In het witte boekje doen we dit niet.

? Dus in het witte boekje blijft 1-*aprilgrap* staan, en u voegt daaraan toe "(GB: 1 *aprilgrap*)", begrijp ik. Maar hoe moet ik dit nu opvatten: het witte boekje schrijft 1-*aprilgrap* voor en keurt 1 *aprilgrap* af?

! Nee, het betekent alleen dat de makers van het witte boekje 1-*aprilgrap* de beste schrijfwijze vinden. Dat blijft natuurlijk een subjectief oordeel. We denken weliswaar goed zicht te hebben op wat er leeft bij taalgebruikers, vooral dankzij de duizenden taalvragen die we jaarlijks beantwoorden, maar we zijn ons er zeer van bewust dat iedereen zijn eigen spellingvoorkeuren heeft, en dié het liefst volgt. De gebruiker van het witte boekje kan in elk geval steeds zien waarom we een bepaalde keuze hebben gemaakt. Bij elk woord is namelijk een verwijzing opgenomen naar de regel die aan de spelling van dat woord ten grondslag ligt. Wie vervolgens een andere keuze wil maken, moet dat natuurlijk doen. Het is goed hierbij te bedenken dat veel taalgebruikers eigen keuzes mógen maken. Het volgen van de Spellingwet (waarvan het Groene Boekje het uitvloeisel is) is niet voor iedereen verplicht. Alleen ambtenaren, leerkrachten en leerlingen moeten zich er (in hun werk- of schoolsituatie) aan houden.

In al deze opzichten verschilt het witte boekje dat deze zomer verschijnt niet van dat van 1998. Wel anders in vergelijking met destijds is de plotselinge media-aandacht voor het boekje en de betrokkenheid van een heel platform ('De witte spelling'). In de praktijk betekent dit: meer overleg met taalgebruikers, en dus ook meer suggesties voor verbetering en meer tips voor nieuwe woorden die in het witte boekje moeten komen te staan. De komende maanden zullen we er alles aan doen om op basis van alle opmerkingen en vragen een verbeterd wit boekje te maken.

Dewittespelling